

Motion till riksdagen 2023/24:927

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Barns status som rättighetsbärare i praktiken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt rätt för barn under 15 år att komma till tals och överklaga beslut om placeringar enligt LVU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn oavsett ålder ska ges rätt till offentligt biträde vid överklagande av beslut om särskilda befogenheter fattade av Statens institutionsstyrelse och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska anta det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en pilotverksamhet med oberoende barnombud eller barnrättsbyråer från civilsamhället, med en plan för utvärdering, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta den tioåriga strategin för att motverka våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Barnombudsmannens uppdrag bör utökas till att också kunna driva enskilda principiellt viktiga mål där barns rättigheter kränkts och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det obligatoriskt att tilldela barnet ett eget ombud vid utredning om vårdnadsöverflyttning enligt socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn bör tillförordnas eget ombud inför alla beslut som rör vårdnad och umgänge, både vid myndighetsbeslut och i civilrättsliga tvister, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är långt över hundra år sedan Ellen Key föreslog 1900-talet som barnets århundrade. Många framsteg har gjorts. Fokus har dock huvudsakligen varit på barns behov av skydd och utbildning. Det är dags att skruva upp ambitionerna vad gäller barn som rättighetsbärare, särskilt i de fall då deras vårdnadshavare brister i det avseendet. Flera utredningar har kommit med betänkanden med viktiga förslag under det senaste året och den här motionen lyfter fram förslag från alla dessa. I några fall vill vi också gå längre än vad utredningarna har föreslagit.

Utredningen *Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen* (SOU 2023:40) har lagt fram flera förslag för att stärka barns möjligheter att klaga och överklaga beslut som rör dem. De barn som myndigheter och domstolar fattar beslut om saknar ofta vårdnadshavare som kan tillvarata barnens intresse och tillgodose barnens rättigheter. I dessa fall är det särskilt viktigt att barnen har rätt och praktisk möjlighet att klaga vid rättighetskränkningar.

Utredningen har föreslagit att barn ska ges möjlighet att överklaga beslut om placeringar enligt LVU och att barn oavsett ålder ska ges rätt till offentligt biträde vid överklagande av beslut om särskilda befogenheter fattade av Statens institutionsstyrelse, Sis. Båda dessa förslag skulle stärka barn som rättighetsbärare på ett konkret sätt. Också förslaget om att etablera oberoende barnombud och barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer återfinns i denna utredning. Det finns redan idag denna typ av civilsamhällesorganisationer, men det krävs att staten tar ett ansvar för att säkerställa att oberoende barnombud finns över hela landet och har långsiktiga förutsättningar. Utredningen föreslår därför att staten ska finansiera, reglera och på andra sätt bidra till att barnrättsbyråerna utvecklas och fungerar på bästa sätt. Att etablera och stärka dessa organisationer skulle bidra positivt till barns situation i Sverige.

I de fall där barns rättigheter inte tillgodoses i Sverige måste det finnas möjligheter att utkräva rättigheterna via internationella instanser. Utredningen har därför föreslagit att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, vilket skulle ge barn rätt att lämna klagomål till FN:s barnrättskommitté vid rättighetskränkningar. Det vore ett viktigt steg framåt.

Miljöpartiet föreslår utöver detta att Barnombudsmannens uppdrag ska utökas så att ombudsmannen kan driva principiellt viktiga fall gällande enskilda individer. Barnombudsmannen har i nuläget inget sådant mandat, vilket skiljer denna ombudsman från Diskrimineringsombudsmannen. Att ge BO möjligheten skulle också stärka barn som rättighetsbärare och ge viktig juridisk vägledning i form av domar på områden som nu kan vara oprövade.

Utredningen *En uppväxt fri från våld* (SOU 2022:70) föreslår en samordnad tioårig strategi för att stärka myndigheters och organisationers arbete för att stoppa våld mot barn och ge våldsutsatta rätt till stöd och behandling. Den tioåriga strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har gett kraft och stöd till de myndigheter och organisationer som verkat för att motverka mäns våld mot kvinnor. Det är dags för en sådan strategi även gällande våld mot barn.

Utredningen *Tryggare hem för barn* (SOU 2022:71) ger flera förslag för att stärka placerade barns rätt till en trygg uppväxt. Placerade barn är bland de mest sårbara i vårt samhälle. Samhällets ingripande i form av placering får inte göra barnens situation värre.

I tillägg till de förslag som lagts i bland annat SOU 2022:70 och 2022:71 menar vi att barns rätt till ombud ska breddas, så att ett ombud inte bara kan utan ska tillsättas vid

utredning om vårdnadsöverflyttning, i alla frågor om vårdnad och umgänge, både vid myndighetsbeslut och i civilrättsliga tvister. Detta skulle kraftigt stärka barn som rättighetsbärare och på ett konkret sätt säkra att barnens bästa alltid sätts i första rummet, också i de fall då barnens vårdnadshavare inte förmår att säkerställa detta.

Att stärka barns status som rättighetsbärare är inte bara angeläget för det enskilda barnet, det är också en investering för ett socialt hållbart samhälle. Svikna och våldsutsatta barn är inte en god grund för att bygga ett hållbart samhälle.

Ulrika Westerlund (MP)

Jan Riise (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Jacob Risberg (MP)